

UCHWAŁA NR LII/1052/18
RADY MIASTA KATOWICE

z dnia 25 stycznia 2018 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego programu wspierania rodziny na lata 2018-2020”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2017 r., poz. 1875), art. 176 pkt 1) oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.)

Rada Miasta Katowice
uchwała:

- §1. Przyjąć „Gminny program wspierania rodziny na lata 2018-2020” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.
- §2. Wykonanie uchwały powierzyć Prezydentowi Miasta Katowice.
- §3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą obowiązywania od 1 stycznia 2018 r.

Przewodnicząca Rady Miasta
Katowice

Krystyna Siejna

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2018-2020



Spis treści

I.	WSTĘP	3
1.	Podstawy prawne i założenia programu.....	3
2.	Wykaz skrótów i pojęć wykorzystanych w programie.....	4
II.	ADRESACI PROGRAMU	4
III.	DIAGNOZA	5
1.	Charakterystyka społeczno-demograficzna katowickich rodzin.....	5
2.	Oferta instytucjonalna miasta w zakresie wychowania, edukacji i rozwijania zainteresowań.....	8
3.	Charakterystyka rodzin korzystających z pomocy społecznej	11
4.	Wsparcie specjalistyczne dla rodzin	13
5.	Wsparcie materialne dla rodzin.....	14
IV.	WNIOSKI I REKOMENDACJE	15
V.	CELE PROGRAMU I PLANOWANE DO REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA	17
	Priorytet 1: Wspieranie funkcjonowania rodziny	17
	Priorytet 2 Wspieranie edukacji, rozwoju dzieci i młodzieży, organizacja wolnego czasu...18	
	Priorytet 3 Wspieranie funkcjonowania rodzin ze specyficznymi trudnościami, stanowiącymi zagrożenia rozwoju społeczno-emocjonalnego dzieci.....	20
	Priorytet 4: Przeciwdziałanie ubóstwu rodzin z dziećmi i zabezpieczenie socjalne	20
VI.	MONITORING I EWALUACJA.....	21
VII.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	22
VIII.	INDEKSY I SPISY	26
1.	Spis wykresów.....	26
2.	Spis tabel.....	26

Gminny program wspierania rodziny na lata 2018-2020

I. WSTĘP

Gminny program wspierania rodziny dla miasta Katowice na lata 2018-2020 stanowi kontynuację programu realizowanego w latach 2015-2017 i wynika z potrzeby podnoszenia jakości funkcjonowania systemu wspierania rodziny oraz podejmowania zintegrowanych działań wspierających dziecko i rodzinę, zmierzających do deinstytucjonalizacji, głównie poprzez utrzymanie dziecka w rodzinie naturalnej.

1. Podstawy prawne i założenia programu

Instytucja rodziny jest regulowana przez wiele aktów prawnych zarówno w Polsce, jak i w prawie międzynarodowym. Podstawowym aktem prawnym w Polsce jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, której art. 16 stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej.

Podstawy prawne niniejszego opracowania stanowią:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2017 r., poz.1875),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2017 r., poz. 1769 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. 2017 r., poz. 682),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U.2016 r., poz. 1943 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. 2016 r., poz. 195),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. 2016 r., poz. 1518 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy (Dz.U. 2017 r., poz. 697 z późn. zm.).

Gminny program wspierania rodziny stanowi realizację dyspozycji ustawowej wskazanej w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, artykuł 176, pkt. 1, który stanowi, iż: „do zadań własnych gminy należy: opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny, (...)”.

Ponadto na mocy art. 3 ust. 1 ww. ustawy, obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej, które realizują go m.in. we współpracy ze środowiskiem lokalnym, instytucjami oświatowymi, organizacjami społecznymi. Wspieranie rodziny, zgodnie z aktem prawnym, polegać ma głównie na prowadzeniu pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka, również poprzez takie działania jak prowadzenie placówek wsparcia dziennego. Praca z rodziną odbywa się w formie pracy socjalnej, asysty rodzinnej, poradnictwa specjalistycznego, terapii, mediacji, pomocy prawnej, a także poprzez organizowanie grup wsparcia.

Niniejszy program wpisuje się w Wojewódzki Program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w województwie śląskim na lata 2016-2020 (Cel główny: Efektywny system wspierania rodziny i pieczy zastępczej w województwie śląskim, obszar I: Rodzina w kryzysie, Cel szczegółowy 1: Wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji), jest zgodny z zapisami Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020. Rodzinom dedykowany jest tam cel strategiczny 1, tj. Tworzenie warunków do powstawania i właściwego funkcjonowania rodziny, zapewniającej prawidłowy rozwój i opiekę wszystkim jej członkom, zwłaszcza osobom zależnym. Wzmocnienie polityki prorodzinnej. Ponadto program wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów

Społecznych Miasta Katowice na lata 2016-2021 i jest zgodny z celem strategicznym 2 „Poprawa warunków funkcjonowania i rozwoju rodziny”.

2. Wykaz skrótów i pojęć wykorzystanych w programie

CRS	Centrum Rehabilitacji Społecznej i Poradnictwa Specjalistycznego w Sprawach dot. Osób z Zaburzeniami Psychicznymi
Galeria Sztuki Współczesnej BWA w Katowicach	Galeria Sztuki Współczesnej Biuro Wystaw Artystycznych
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IPiUM „Silesia”	Instytucja Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia”
MBP w Katowicach	Miejska Biblioteka Publiczna w Katowicach
MOPS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
OIK	Ośrodek Interwencji Kryzysowej
PWD	placówka wsparcia dziennego
RM	Rada Miasta Katowice
ŚTLiA „Ateneum”	Śląski Teatr Lalki i Aktora „Ateneum”
TBS	Katowickie Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o.o.
UM	Urząd Miasta Katowice
USC	Urząd Stanu Cywilnego
WEIS	Wydział Edukacji i Sportu
WK	Wydział Kultury
WPS	Wydział Polityki Społecznej

Tabela 1 Wykaz skrótów wykorzystanych w programie

II. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami programu są katowickie rodziny, a w szczególności:

- rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki,
- rodziny wielopokoleniowe,
- rodziny wielodzietne,
- rodziny niepełne,
- rodziny z dziećmi, wymagającymi opieki w żłobkach i przedszkolach,
- rodziny z dziećmi o niskich dochodach,
- rodziny z dziećmi dotknięte przemocą, uzależnieniami, korzystające ze wsparcia.

Wskazując adresatów programu, należy zaznaczyć, iż zachodzący w ostatnich latach dynamiczny rozwój społeczno-gospodarczy Katowic, ma duży wpływ na aktualną sytuację i poziom życia katowickich rodzin oraz wzrost jakości życia w mieście i dostęp do bogatego zaplecza instytucjonalnego.

Katowice to miasto przyjazne rodzinom. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom katowickich rodzin oraz doceniając ich wkład w wychowanie młodego pokolenia katowiczanie władze miasta prowadzą wiele działań, które mają stwarzać w mieście optymalne warunki do mieszkania, pracy, wypoczynku czy też edukacji dzieci, m.in.:

- budowa trzech basenów sportowych ze strefami rekreacyjnymi, dzięki temu większość mieszkańców Katowic będzie miała dostęp do pływalni w odległości nie większej niż kilka kilometrów,
- wspieranie młodych rodziców poprzez tworzenie nowych miejsc w żłobkach,

- przekazywanie rodzinom nowych mieszkań – komunalnych, w formule TBS, czy też w programie „Mieszkanie za remont” (planuje się, że wkrótce ruszy budowa blisko 1000 mieszkań w ramach rządowego projektu „Mieszkanie Plus”),
- w ramach programu „Nas Troje i więcej” - zapewnienie rodzinom zniżek, m.in. na baseny, korty, siłownie, lodowiska, spektakle teatralne dla najmłodszych,
- w ramach 20-milionowego budżetu obywatelskiego powstają m.in. nowe place zabaw, siłownie „pod chmurką”.

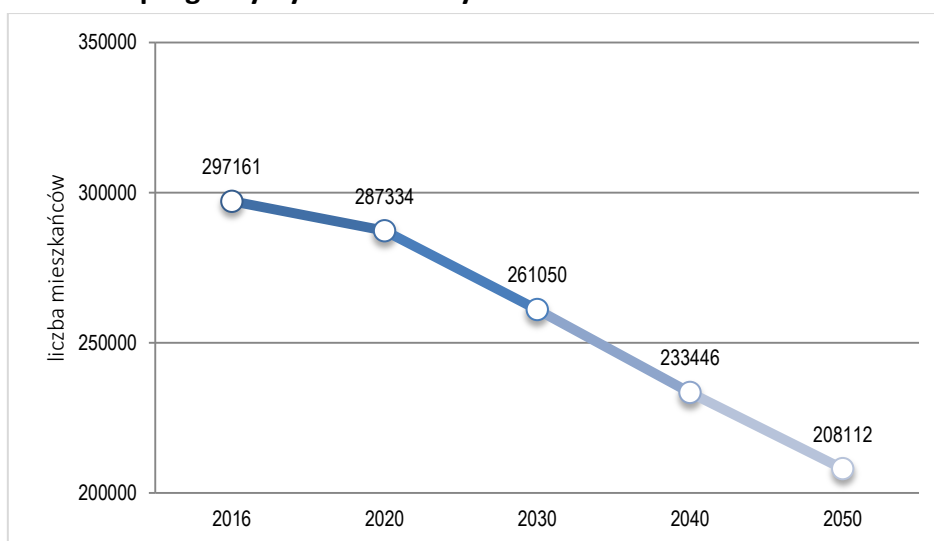
III. DIAGNOZA

1. Charakterystyka społeczno-demograficzna katowickich rodzin

Według danych GUS liczba mieszkańców Katowic na dzień 31.12.2016 r. wynosiła 298 111 osób. W ujęciu rocznym liczba ludności zmalała o 1 799 osób.

Cechą charakterystyczną populacji całej Polski jest wzrastający odsetek osób w wieku poprodukcyjnym¹. Perspektywa zmniejszania się liczby ludności Katowic jest trwałym efektem negatywnych wskaźników przyrostu naturalnego oraz migracji. GUS przewiduje stały spadek liczby zgonów i utrzymywanie się w całym okresie prognozy ujemnego przyrostu naturalnego.²

Aktualne prognozy dynamiki liczby mieszkańców



Wykres 1 Dynamika liczby mieszkańców,

Źródło: dane USC „Powierzchnia i Ludność”, raport Urzędu Statystycznego w Katowicach, Katowice 2013 r., tab. 11, s. 165

Realizacja prognoz oznaczać może ubytek stanu populacji miasta o 28%. Według prognozy³, w miastach województwa śląskiego najbardziej zmniejszy się liczba osób w wieku 30-34 lata o 55,6% oraz w wieku 25-29 lat o 55,1%, a na wsi w wieku 25-29 lat – o 39,8% oraz w wieku 22-24 lat –

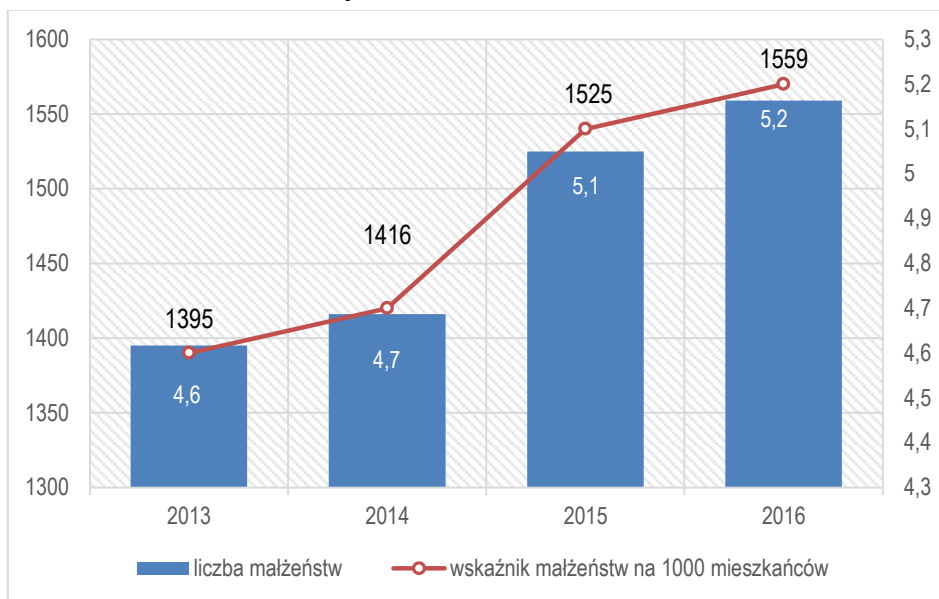
¹ Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050 (opracowana w 2014 r.), <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-dla-powiatow-i-miast-na-prawie-powiatu-oraz-podregionow-na-lata-2014-2050-opracowana-w-2014-r-5,5.html>, dostęp 18.05.2017

² Uchwała RM Katowice nr XXVI/517/16 z 25.05.2016 w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Katowice na lata 2016-2021, s. 12.

³ Prognoza demograficzna na lata 2014-2050 dla województwa śląskiego, Urząd Statystyczny w Katowicach (opracowana w 2015 r.), <http://katowice.stat.gov.pl/opracowania-biezace/opracowania-sygnaalne/ludnosc/prognoza-demograficzna-na-lata-2014-2050-dla-wojewodztwa-slaskiego,4,1.html>, dostęp 8.06.2017.

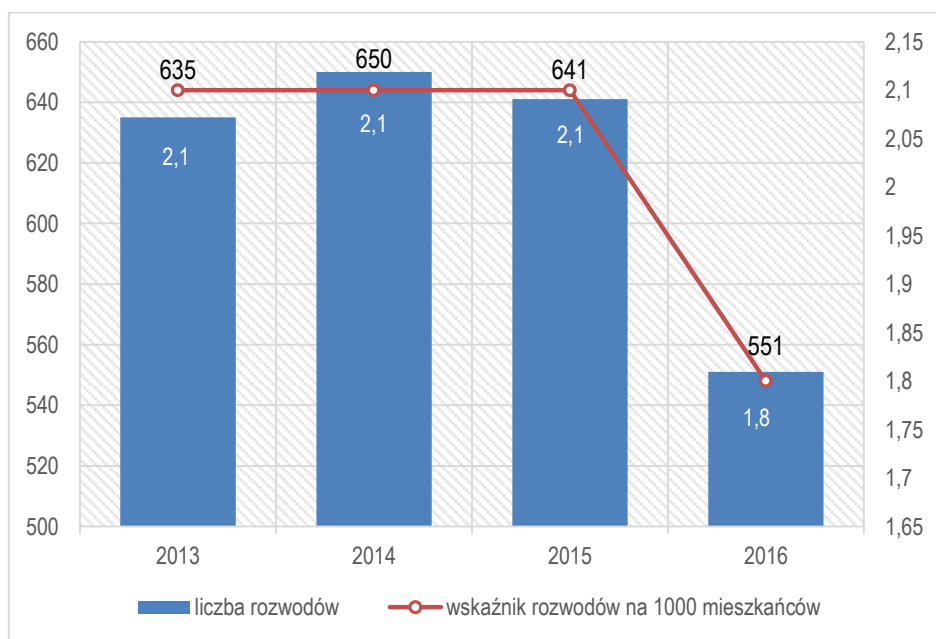
o 37,3%. Wzrost liczby ludności (zarówno w miastach, jak i na wsi) wystąpi wśród osób w wieku 85 lat i więcej (odpowiednio o prawie 273% i ponad 280%).

Liczba małżeństw zawartych w okresie 2013-2016 r. w m. Katowice



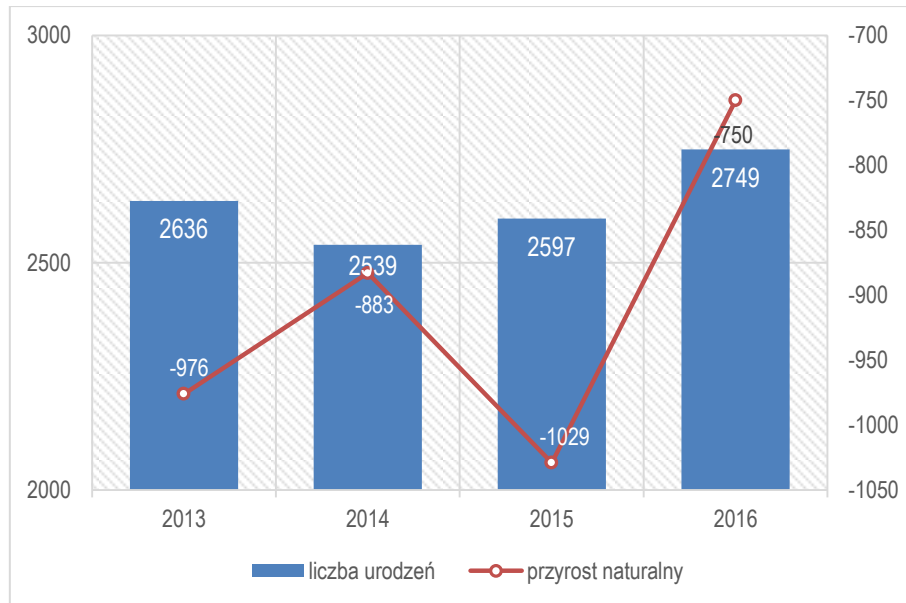
Wykres 2 Liczba małżeństw zawartych w okresie 2013-2016,
Źródło: Bank danych lokalnych, bdl.stat.gov.pl, dostęp 18.05.2017

Liczba rozwodów w okresie 2013-2016 r. w m. Katowice



Wykres 3 Liczba rozwodów w okresie 2013-2016,
Źródło: Bank danych lokalnych, bdl.stat.gov.pl, dostęp 10.07.2017

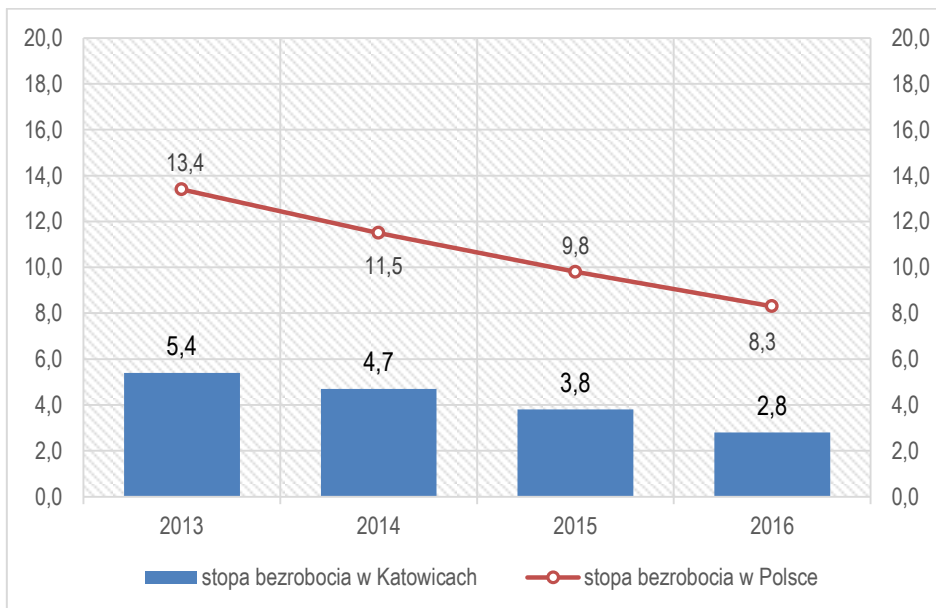
Liczba urodzeń w okresie 2013-2016 r. w m. Katowice



Wykres 4 Liczba urodzeń w okresie 2013-2016,

Źródło: Bank danych lokalnych, bdl.stat.gov.pl, dostęp 18.05.2017

Stopa bezrobocia w okresie 2013-2016 r. w m. Katowice



Wykres 5 Stopa bezrobocia w okresie 2013-2016,

Źródło: Statystyki rynku pracy: www.pup.katowice.pl/strona/2017/364, Stopa bezrobocia w latach 1990-2017: www.stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-w-latach-1990-2017,4,1.html, dostęp 18.05.2017

Wyszczególnienie	Rodziny wg liczby dzieci do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu					
	ogółem	rodziny z 1 dzieckiem	rodziny z 2 dziećmi	rodziny z 3 dziećmi	rodziny z 4 i więcej dziećmi	dzieci do lat 24 pozostające na utrzymaniu
ogółem	38 917	23 396	12 793	2 143	585	57 999

Tabela 2 Liczba rodzin z dziećmi w gospodarstwach domowych w Katowicach według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu w 2011 r.

Źródło: na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011

Wyszczególnienie	Dzieci w rodzinie	
	ogółem	przeciętna liczba dzieci do lat 24 na utrzymaniu
ogółem	90 097	1,49

Tabela 3 Liczba rodzin z dziećmi w gospodarstwach domowych w Katowicach w 2011 r.

Źródło: na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011

Dzieci wg wieku w Katowicach		
	dziewczęta	chłopcy
0-2 lat	3621	3735
3 lata	1197	1220
4-5 lat	2457	2602
6 lat	1175	1317
7 lat	1368	1368
8-12 lat	5777	5991
13-15 lat	3025	3065
16-17 lat	1950	2052
18 lat	1075	1118
ogółem	21645	22468
suma		44113

Tabela 4 Liczba dzieci w Katowicach. Statystykę sporządzono według stanu na dzień 20 października 2017 r.

Źródło: dane Wydziału Spraw Obywatelskich. Kryteria wyszukiwania: Pobyt stały lub czasowy gmina KATOWICE (2469011) na dzień 2017-10-20 grupowanie rocznikami

2. Oferta instytucjonalna miasta w zakresie wychowania, edukacji i rozwijania zainteresowań

Zaplecze instytucjonalne Katowic stanowi zarówno baza edukacyjna, opiekuńcza, jak i instytucjonalna i pozarządowa oferta placówek wspierających. Oferta w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności obejmuje, m.in. pomoc pracownika socjalnego (praca socjalna), asystenta rodziny, placówek wsparcia dziennego (w formie świetlic, klubów, ognisk wychowawczych, różnorodnych form specjalistycznego, kompleksowego poradnictwa – psychologicznego, pedagogicznego, prawnego). Ponadto praca z rodziną prowadzona jest w formie terapii indywidualnej i rodzin, treningów umiejętności wychowawczych dla rodziców, psychoedukacji, mediacji. Wzmocnienie potencjału rodziny odbywa się także poprzez dążenie do współpracy pomiędzy rodzinami, wymiany doświadczeń, tworzenia grup wsparcia.

Baza placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w mieście Katowice

typ placówki	liczba placówek	liczba miejsc
placówki wsparcia dziennego prowadzone przez organizacje pozarządowe, w tym:	18	480+ ⁴
w formie specjalistycznej		
świetlice specjalistyczne	7	295
kluby specjalistyczne	2	40
w formie opiekuńczej		
świetlice opiekuńcze	4	100
koła zainteresowań	2	45
w formie pracy podwórkowej	3	brak określonego maksymalnego limitu
placówki wsparcia dziennego, prowadzone przez MOPS Katowice, w tym	8	184
w formie specjalistycznej		
świetlice specjalistyczne	5	146
kluby specjalistyczne	3	38

Tabela 5 Placówki wsparcia dziennego,

Źródło: sprawozdanie z działalności MOPS w Katowicach za rok III kw. 2017

⁴ Z uwagi na brak określonego limitu uczestników wsparcia w formie pracy podwórkowej, suma wszystkich miejsc wsparcia dziennego wynosi ponad 480 (480+).

Na dzień 1 września 2017 r. na terenie miasta zarejestrowanych było 29 placówek opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które łącznie posiadały 1 748 miejsc dla dzieci w żłobkach publicznych i niepublicznych. Miasto Katowice wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu mieszkańców stale zwiększa bazę miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 poprzez zwiększanie ilości miejsc w Żłobku Miejskim oraz dotowanie większej liczby miejsc opieki w żłobkach niepublicznych.⁵

typ placówki		liczba placówek	liczba miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3
żłobek miejski z oddziałami		11	789
żłobki niepubliczne		28	959
dotacja	żłobki objęte dotacją	24	919
	żłobki nie objęte dotacją	4	40

Tabela 6 Placówki opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 działające w mieście Katowice,

Źródło: dane WPS

W Katowicach funkcjonuje 29 żłobków, w tym 28 żłobków niepublicznych oraz 1 żłobek miejski liczący 11 oddziałów, zlokalizowanych w różnych dzielnicach Katowic. Opłata rodzica za Żłobek Miejski wynosi 150,00 zł miesięcznie na 1 dziecko, a w przypadku rodzeństwa po 75,00 zł i jest jedną z najniższych w kraju. Niezależnie od prac związanych z tworzeniem nowych miejsc opieki żłobkowej w strukturach Żłobka Miejskiego, Katowice dotują miejsca opieki żłobkowej w istniejących na terenie miasta placówkach niepublicznych. Na dzień 1 września 2017 r. zarejestrowanych było 28 żłobków niepublicznych, uprawnionych do otrzymania dotacji celowej (miesięczna kwota dotacji na 1 dziecko wynosiła do 400 zł).

W roku szkolnym 2017/2018 na terenie miasta Katowice prowadzone przez samorząd, funkcjonują 72 przedszkola samodzielne oraz 8 przedszkoli w zespołach szkolno – przedszkolnych, w tym jedno przedszkole specjalne. Wychowaniem przedszkolnym objętych zostało 78,73% dzieci w wieku 3-6 lat, uczęszczających do 329 oddziałów przedszkolnych, czyli 7 557 dzieci, w tym 10 uczniów w przedszkolu specjalnym. Ponadto 239 dzieci uczęszcza do 11 oddziałów przedszkolnych, funkcjonujących w szkołach podstawowych. Łącznie wychowaniem przedszkolnym objęto 7 796 dzieci.

Miasto jest organem prowadzącym dla 46 szkół podstawowych ogólnodostępnych. W zdecydowanej większości szkół podstawowych działają stołówki szkolne. W roku szkolnym 2017/2018 do szkół podstawowych prowadzonych przez Katowice, uczęszcza 17 007 uczniów w 831 oddziałach. Na terenie miasta Katowice funkcjonuje 31 jednostek organizujących szkolnictwo ponadpodstawowe, w tym: 15 liceów ogólnokształcących, 1 liceum ogólnokształcące dla dorosłych, 16 techników, 8 branżowych szkół I stopnia, w tym szkoła specjalna przysposabiająca do pracy oraz 9 szkół policealnych, w tym 1 dla dorosłych. Do szkół ponadpodstawowych w roku szkolnym 2017/2018 uczęszcza 8 892 uczniów, pobierając naukę w 367 oddziałach oraz 19 uczniów w 4 oddziałach szkół policealnych.

W zakresie szkolnictwa specjalnego na terenie Katowic funkcjonują w roku szkolnym 2017/2018 3 zespoły szkół specjalnych oraz 6 szkół podstawowych specjalnych. W szkołach podstawowych oraz w szkołach ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi utworzonych zostało 150 oddziałów specjalnych, do których uczęszczało 1 028 uczniów. Miasto Katowice prowadzi 19 placówek z oddziałami integracyjnymi, w tym:

- 7 przedszkoli,
- 11 szkół podstawowych,

⁵ Źródło: dane Wydziału Polityki Społecznej

- 1 liceum ogólnokształcące (IX Liceum Ogólnokształcące).⁶

Na terenie miasta Katowice funkcjonują także placówki oświatowo-wychowawcze. Z zajęć Domów Kultury prowadzonych w 26 miejscach na terenie miasta⁷ skorzystało w 2016 r. w ramach „Akcji zima w mieście” 3 486 uczestników (prowadzono m.in. warsztaty artystyczne, sportowe, językowe, modelarskie i ruchowe, zabawy edukacyjne, komputerowe, integracyjne, a także koncerty, spotkania i wyjścia do kin i skansenu) oraz 10 368 uczestników z „Akcji lato w mieście” (zorganizowano m.in. warsztaty artystyczne, ogrodnicze, regionalne, kulinarne, sportowe i językowe, spotkania, wycieczki, spektakle teatralne, przedstawienia interaktywne).⁸ Inne obiekty kulturalne, zaangażowane w akcje, to np.: Galeria Sztuki Współczesnej BWA w Katowicach (bezpłatne zajęcia plastyczne – warsztaty ekspresji twórczej), Miejska Biblioteka Publiczna w Katowicach (spotkania autorskie, warsztaty artystyczno-literackie, zajęcia ruchowe, turnieje gier planszowych, spacerowanie miejskie, wyjścia do kina, zajęcia muzyczne), Muzeum Historii Katowic (zajęcia plastyczne, graficzne, teatralne połączone ze zwiedzaniem wystaw stałych lub czasowych w Muzeum i jego oddziałach), Katowice Miasto Ogrodów – Instytucja Kultury im. K. Bochenek (projekt – DIZAJN I JA – arteterapeutyczne warsztaty plastyczne dla dzieci), Śląski Teatr Lalki i Aktora "Ateneum" (zajęcia plastyczne, zajęcia muzyczne, wystawa lalek), Instytucja Promocji i Upowszechniania Muzyki „Silesia” (koncerty umuzykalniające).

W Katowicach na dzień 31.12.2016 r. funkcjonowało 116 klubów sportowych (łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS), skupiające 12 488 członków.⁹

Wsparcie dla rodzin w ramach programów realizowanych w mieście Katowice

W mieście realizowane są: program rządowy „Karta Dużej Rodziny” oraz programy miejskie, tj. „Nas Troje i więcej” oraz „Babcia, dziadek i ja w Katowicach”.

Program „Nas Troje i więcej” realizowany jest na terenie miasta Katowice od 3 stycznia 2011 r. Program ten adresowany jest do rodzin wielodzietnych, zastępczych oraz korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, które zamieszkują na terenie miasta Katowice. W 2016 r. wydano łącznie 3 559 kart programu, w tym: 1 279 kart dla rodzin, które w 2016 r. po raz pierwszy przystąpiły do programu. Na dzień 31 grudnia 2016 r. w programie brało udział łącznie 1 461 rodzin.

Program „Babcia, dziadek i ja w Katowicach” adresowany jest do dziadków/babć z wnukami, w tym także do dziadków/babć pełniących funkcję rodzin zastępczych, mających pod swoją opieką wnuczęta w różnym wieku i na różnych etapach rozwoju psychospołecznego. Specjalna legitymacja uczestnika programu uprawnia do korzystania z pakietu ulgowych/bezpłatnych usług kulturalno-oświatowych i sportowo-rekreacyjnych, rozwijających zainteresowania dzieci i umożliwiających pogłębienie więzi rodzinnych, dostosowanych do wieku zarówno dzieci jak i dziadków m.in. do ulgowych biletów wstępu do placówek kulturalnych, rekreacyjnych i obiektów sportowych. W 2016 r. zostało wydanych 153 legitymacji ww. programu.

Program ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny to funkcjonujący od 16 czerwca 2014 r. system zniżek dla rodzin wielodzietnych. O przyznanie Kart mogą ubiegać się rodziny, które utrzymują co najmniej trójkę dzieci (dotyczy to również rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka) – niezależnie od dochodu. Karta przyznawana jest każdemu członkowi rodziny, zgodnie z jego miejscem zamieszkania. W 2016 r. w mieście Katowice przyznanych zostało 2 032 kart. Na podstawie

⁶ Źródło: dane Wydziału Edukacji i Sportu UM Katowice

⁷ Źródło: Bank danych lokalnych, bdl.stat.gov.pl, dostęp 29.08.2017.

⁸ Uchwała RM Katowice nr XXXVIII/750/17 z 30.03.2017 w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji „Gminnego programu wspierania rodziny na lata 2015-2017” za 2016 rok, s. 27.

⁹ Źródło: Bank danych lokalnych, bdl.stat.gov.pl, dostęp 29.08.2017.

Karty Dużej Rodziny członkowie rodzin korzystają z 20% zwolnienia od opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

3. Charakterystyka rodzin korzystających z pomocy społecznej

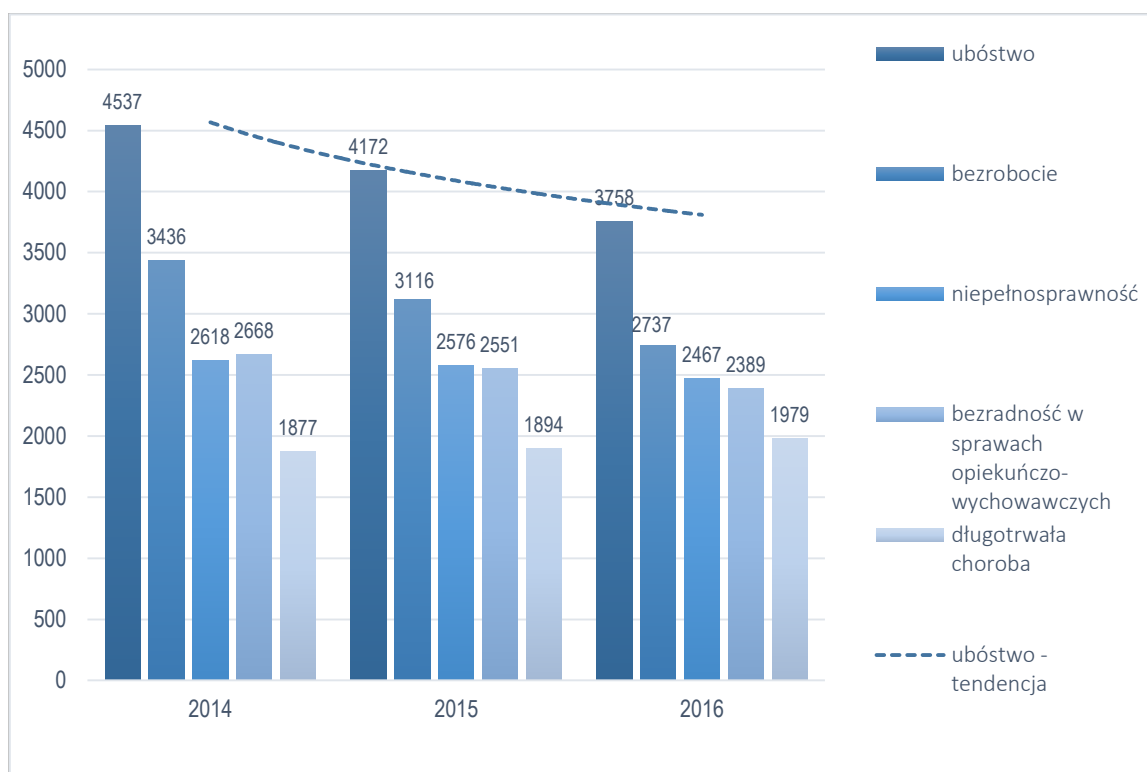
Gminny program wspierania rodziny jest adresowany w szczególności do rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, doświadczanych przez większość rodzin z dziećmi, z uwagi na naturalne fazy rozwoju rodziny. W większości rodzin takie problemy rozwiązywane są samodzielnie, z wykorzystaniem własnych możliwości i zasobów lub powszechnie dostępnych usług i instytucji. Program skierowany jest w szczególności do tych rodzin, które z racji doświadczanych problemów przekraczających dostępne zasoby, nie są w stanie samodzielnie wypełniać funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci. Ze względu na rodzaj oraz obszar trudności, towarzyszących tym rodzinom, istnieje ryzyko doświadczenia przez nie wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub utrudniającej prawidłowe funkcjonowanie i pełnienie przez członków rodziny właściwych ról społecznych oraz uczestnictwo w życiu społecznym. Sytuacja taka może stwarzać zagrożenie przenoszenia statusu osoby wykluczonej na kolejne generacje. Przewyciężenie sytuacji trudnej jest często poza zasięgiem rodzin, które znalazły się w tej sytuacji. Istnieje więc potrzeba ich wsparcia przez instytucje odpowiedzialne za organizację opieki nad dzieckiem i rodziną.

Na jakość życia mieszkańców wpływ ma w pierwszej kolejności, wg lokalnych wskaźników rozwoju społecznego, poziom nakładów na cele administracyjne, społeczne, infrastrukturalne w wymiarach: zdrowia, edukacji i aktywizacji ekonomicznej ludności.

Koszt nakładów finansowych na usługi publiczne na jednego mieszkańca Katowic lokuje się na trzecim miejscu w kraju¹⁰. Usługi publiczne odnoszą się m.in. do zapewnienia dostępu do: oświaty, służby zdrowia, transportu miejskiego, budownictwa socjalnego, planowania przestrzennego, pomocy społecznej, ochrony środowiska. Pomimo znacznych nakładów i spadkowej tendencji do korzystania z pomocy MOPS, wciąż część katowickiej społeczności wymaga wsparcia Ośrodka.

Najważniejsze powody korzystania z pomocy MOPS przez rodziny w latach 2014-2016, liczebnie strukturyzują się następująco:

¹⁰ Krajowy Raport o Rozwoju Społecznym. Polska 2012. Rozwój Regionalny i Lokalny. Biuro Projektowe UNDP w Polsce, Warszawa 2012, s. 59.

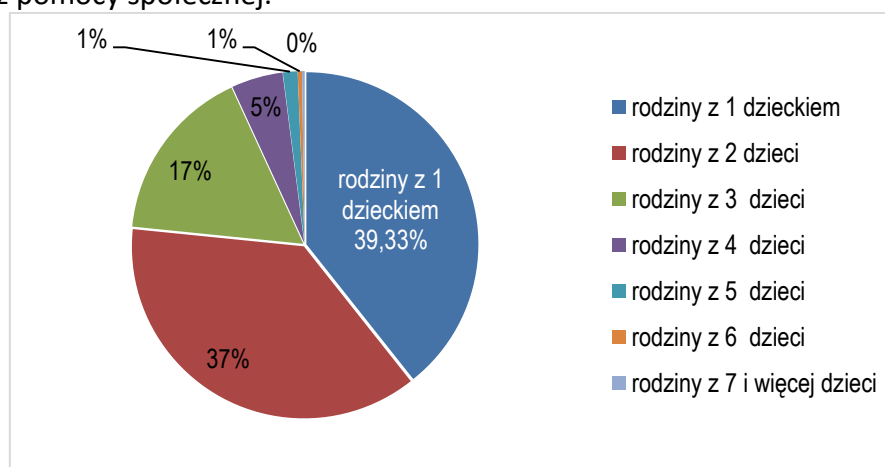


Wykres 6 Liczba rodzin objętych pomocą MOPS w okresie 2014-2016,
Źródło: sprawozdania z działalności MOPS w Katowicach z lat 2014-2016

Dane powyższe wskazują, iż najpowszechniejszym problemem, stanowiącym przyczynę zgłaszania się po pomoc MOPS, jest ubóstwo rodzin (średnio 45%), stanowiące w przeważającej części konsekwencję bezrobocia (średnio 33%), w dalszej kolejności przyczyną udzielania pomocy są niepełnosprawność (średnio 28%), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych to czwartorzędowy statystycznie problem (średnio 27%), długotrwała choroba (średnio 21%). Uzależnienia są przyczyną udzielania pomocy średnio 5% rodzin.

Struktura rodzin otrzymujących wsparcie w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej

Najwięcej rodzin, które korzystają z pomocy społecznej MOPS w Katowicach, stanowią rodziny z 1 lub 2 dziećmi (ponad 76%). Rodziny z dziećmi stanowią 37% wszystkich rodzin, korzystających z pomocy społecznej.



Wykres 7 Struktura rodzin otrzymujących wsparcie w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej na podstawie ustawy o pomocy społecznej w 2016 roku,
Źródło: sprawozdanie z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach do MRPiPS za rok 2016

4. Wsparcie specjalistyczne dla rodzin

Na przełomie czterech ostatnich lat duża grupa mieszkańców Katowic (bez względu na sytuację dochodową) skorzystała ze wsparcia specjalistów MOPS w postaci konsultacji prawnych, poradnictwa specjalistycznego, psychoterapii i mediacji. Poniżej przedstawiona została statystyka.

Forma wsparcia świadczonego w MOPS Katowice	2013	2014	2015	2016
Liczba osób, korzystających z poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego	648	494	391	315
Liczba porad w ramach poradnictwa prawnego z zakresu kodeksu rodzinnego i opiekuńczego	870	1084	1034	835
Liczba osób, korzystających z psychoterapii	160	116	135	185
Liczba osób, korzystających z mediacji	21	22	38	76

Tabela 7 Liczba członków rodzin, korzystających ze wsparcia specjalistycznego w MOPS Katowice,
Źródło: sprawozdania z działalności MOPS w Katowicach z lat 2013-2016

W ostatnich latach widoczne jest coraz większe zainteresowanie wsparciem w formie psychoterapii i mediacji, mniejsze natomiast poradnictwem psychologicznym, pedagogicznym i prawnym. Może to świadczyć o tym, iż osoby będące w sytuacjach kryzysowych mają coraz większą świadomość potrzeby korzystania z wysoko wyspecjalizowanych form wsparcia np. z psychoterapii. Bardzo często zdarza się, że osoby korzystające ze wsparcia psychologicznego pozostają w dłuższym kontakcie ze specjalistą i kontakt ten zmienia się w psychoterapię. Na zmniejszenie liczby osób korzystających z poradnictwa pedagogicznego może mieć wpływ rozwój usługi asystenta rodziny, w ramach której świadczone jest wsparcie pedagogiczne. Widoczny spadek liczby porad prawnych świadczonych w Ośrodku może wiązać się z wprowadzeniem dla mieszkańców Katowic usługi nieodpłatnej pomocy prawnej finansowanej z budżetu państwa, w ramach której adwokaci, radcy prawni, doradcy podatkowi świadczą usługi w jeszcze szerszym zakresie.

Ośrodek realizował specjalistyczną pracę socjalną w zakresie asysty rodzinnej. Realizacja zadań z tego zakresu stanowi odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby korzystających z pomocy MOPS mieszkańców Katowic. Celem świadczenia usługi jest poprawa sytuacji życiowej rodzin w trudnej sytuacji rodzinnej, w tym w szczególności stworzenie optymalnych warunków służących wychowywaniu dzieci i pokonywaniu bieżących problemów, nabycie i doskonalenie umiejętności społecznych rodziców i zwiększenie kompetencji rodzicielskich. Adresaci usługi to rodziny, w których dominującym problemem są trudności opiekuńczo-wychowawcze z dziećmi, gotowe do rozwiązywania swojej trudnej sytuacji i współpracujące z pracownikiem socjalnym, posiadające zasoby pozwalające rozwiązać zidentyfikowane problemy przy wykorzystaniu posiadanych możliwości i zasobów, w szczególności zagrożone wykluczeniem społecznym oraz umieszczeniem dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Poniżej przedstawiono statystykę.

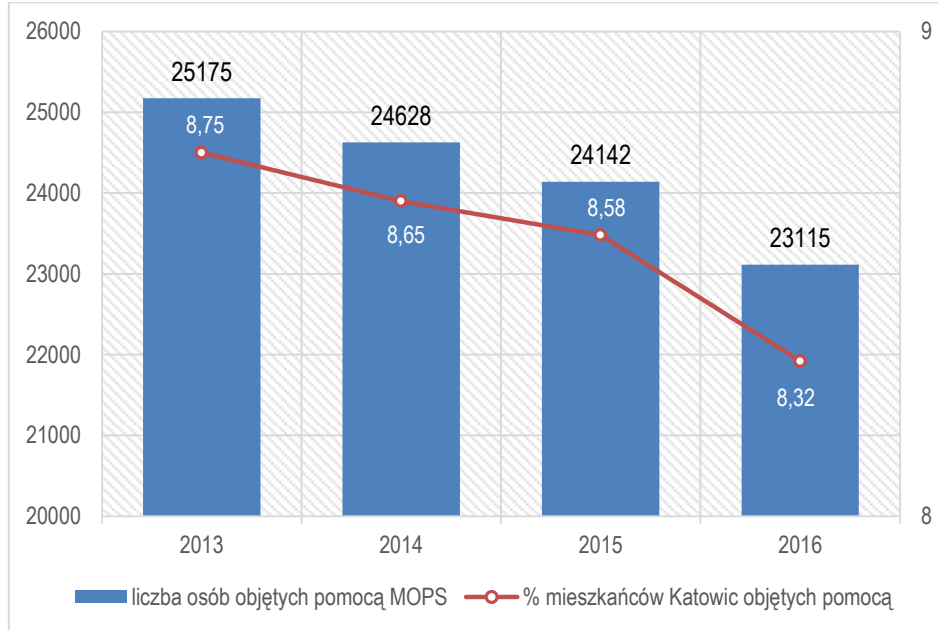
Realizacja usługi asystenta rodziny	2013	2014	2015	2016
Liczba rodzin korzystających z usługi asystenta rodziny	239	245	269	291
Liczba asystentów rodziny	14	16	21	24

Tabela 8: Realizacja usług asystenta rodziny
Źródło: sprawozdania z działalności MOPS w Katowicach z lat 2013-2016

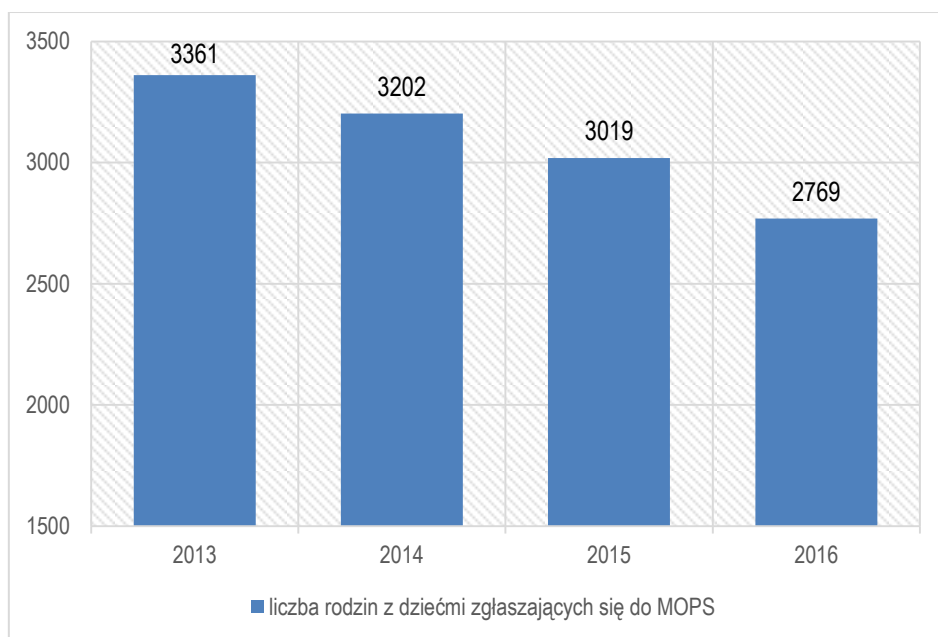
W zakresie problematyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy wsparcie jest udzielane w ramach programów miejskich, takich jak: Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

5. Wsparcie materialne dla rodzin

Rodziny zamieszkałe w Katowicach mogą korzystać ze wsparcia finansowego w formie świadczeń z pomocy społecznej, rodzinnych, alimentacyjnych, dodatków mieszkaniowych, pomocy socjalnej w szkołach, po spełnieniu warunków określonych w odpowiednich ustawach.



Wykres 8 Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w m. Katowice w okresie 2013-2016 r.,
Źródło: sprawozdania z działalności MOPS w Katowicach z lat 2013-2016



Wykres 9 Liczba rodzin z dziećmi korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w okresie 2013-2016 r.,
Źródło: sprawozdania MPiPS/MRPIPS MOPS w Katowicach z lat 2013-2016

Dane powyższe obrazują trend spadkowy, związany z zakresem korzystania ze wsparcia MOPS w okresie 2013-2016, m.in. przez rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi i sugerują zasadność kontynuacji obecnie stosowanych rozwiązań. Ponadto fakt, iż maleje populacja korzystających z pomocy społecznej, pozwala na świadczenie usług wyższej jakości dla rodzin nią objętych.

Miasto Katowice ma za sobą ponad rok realizacji ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Niewątpliwym sukcesem i dowodem sprawności działania MOPS jest fakt, iż Katowice, jako jedna z pierwszych gmin w Polsce, zrealizowała 6 kwietnia 2016 r. wypłaty świadczeń. Wnioski można było składać osobiście w 12 placówkach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, w przedszkolach oraz żłobkach (u dyżurującego pracownika socjalnego), wysłać pocztą lub przez Internet. By usprawnić przyjmowanie wniosków i obsługę klientów w kwietniu wydłużono godziny pracy Ośrodka. W okresie od kwietnia do końca grudnia 2016 roku przyjęto 17 000 wniosków, z czego ponad 6 000 złożono drogą elektroniczną. W 2016 roku z tytułu świadczenia wychowawczego wypłacono kwotę 85 851 688 zł dla 19 893 dzieci. Realizacja Programu „Rodzina 500+” spotkała się z bardzo pozytywnym odbiorem. Środki uzyskane z programu przeznaczone były przede wszystkim na wspólne, rodzinne wyjazdy wakacyjne, sfinansowanie i zorganizowanie odpoczynku w gronie rodzinnym, zapewnienie dzieciom rozrywki oraz opłacenie zajęć pozalekcyjnych, na które dotychczas brakowało środków. Wielu rodziców zadbało również o poprawę stanu zdrowia dzieci. Środki otrzymane w ramach 500+ zainwestowali w rehabilitację i poprawę stanu uzębienia dzieci, wykonując płatną diagnostykę, leczenie i zakup aparatów ortodontycznych.

Ponadto, poza świadczeniami realizowanymi w ramach programu „Rodzina 500+”, MOPS w Katowicach udzielał pomocy dla dzieci w postaci świadczeń tj.:

- dofinansowywanie wypoczynku letniego dla dzieci,
- dofinansowanie do „zielonej szkoły”,
- wyprawki szkolne dla dzieci,
- obiady dla dzieci i młodzieży (w tym obiady dowożone przez firmy usługowe),
- dożywianie dodatkowe dla dzieci,
- bilety dla dzieci na dojazd do szkoły, w tym dzieci z rodzin wielodzietnych.

IV. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Na podstawie przedstawionej diagnozy, można stwierdzić, że w przypadku utrzymywania się obecnej dynamiki zmian liczby mieszkańców miasta, realizacja prognoz oznaczać może ubytek stanu populacji o 28%. Wzrasta jednak liczba zawieranych małżeństw, przy stosunkowo stabilnym wskaźniku rozwodów oraz wzroście liczby urodzeń. Oznacza to, że w stosunku do lat poprzednich, grupą docelową programu powinny być rodziny z dziećmi, wymagające pomocy w zakresie rozwiązywania bieżących trudności, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy w formie instytucjonalnej – bezpłatnego dostępu do poradnictwa specjalistycznego, psychoterapii i mediacji. Znacząco maleje stopa bezrobocia w Katowicach – z 5,4 w roku 2013 do 2,4 w sierpniu 2017 r., co w rezultacie przekłada się na poprawę sytuacji ekonomicznej katowickich rodzin. Wypłaty świadczeń wychowawczych w ramach rządowego Programu „Rodzina 500+”, także wpłynęły na zdecydowaną poprawę sytuacji ekonomicznej rodzin. W zakresie wsparcia udzielanego przez MOPS również można zaobserwować tendencję spadkową wśród osób zgłaszających się do MOPS z powodu ubóstwa. Widoczny jest natomiast wzrost zainteresowania osób korzystających z MOPS pomocą w postaci wyspecjalizowanych form wsparcia np. psychoterapii, mediacji. Wzrasta również liczba rodzin korzystających z pomocy asystenta rodziny.

Katowice to miasto przyjazne rodzinom. Stale rozbudowywana jest oferta miasta na rzecz rodziny, w szczególności poprzez rozwój infrastruktury, szerszy dostęp do tanich lub bezpłatnych usług skierowanych do rodzin, w tym miejsc opieki nad małymi dziećmi. Dostępna jest także szeroka oferta imprez rekreacyjno-turystycznych oraz kulturalnych dla katowickich rodzin, w tym skierowana także do dzieci i młodzieży (ze szczególnym uwzględnieniem okresów wakacyjnych i zimowych przerw w nauce). W Katowicach działają także Uczniowskie Kluby Sportowe oraz kluby sportowe zapewniające dostęp do szerokiej oferty w zakresie aktywności sportowej i kultury fizycznej.

Katowice oferują także szereg programów edukacyjnych, profilaktycznych, socjalnych dla rodzin, z których mogą skorzystać m.in. rodziny wielopokoleniowe, wielodzietne oraz te, u których występują problemy związane z uzależnieniami lub przemocą.

Rekomendacje dla realizacji programu

Na podstawie przedstawionej diagnozy jak również oceny wykonania programu, realizowanego w latach 2015-2017, zawartej w rocznych sprawozdaniach, rekomenduje się:

- rozbudowanie oferty wsparcia w ramach pracy środowiskowej, nakierowanej na poprawę funkcjonowania rodziny,
- wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji poprzez stałe rozwijanie bezpłatnego poradnictwa, wsparcia specjalistycznego i usług asystenckich na rzecz rodzin przeżywających trudności,
- rozwój wyspecjalizowanych usług takich jak psychoterapia, mediacja w związku ze stałym wzrostem zapotrzebowania na ten rodzaj usług,
- wspieranie działań sprzyjających godzeniu przez mieszkańców Katowic ról społecznych np. rodzica i pracownika przy wykorzystaniu oferty instytucji tj. żłobki, jako że aktywne działania w tym zakresie stanowią szansę na utrzymanie trendu wzrostowego w demografii miasta (większa dzietność) oraz spadku bezrobocia,
- dalsze wspieranie rodzin wielodzietnych i wielopokoleniowych w ramach realizowanych programów miejskich,
- wspieranie inicjatyw służących zachęcaniu do aktywnego spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież, w tym także w ramach „Akcji lato w mieście” i „Akcji zima w mieście”,
- rozwijanie działań, zmierzających do poprawy jakości życia, wyrównywania szans rodzin najuboższych, głównie poprzez udzielanie wsparcia finansowego,
- wzmocnienie działań profilaktycznych w zakresie uzależnień i przemocy, poprzez realizację programów, skierowanych do rodzin, dzieci i młodzieży.

Celowe jest kontynuowanie działań mających na celu podniesienie efektywności systemu wsparcia dziecka i rodziny w mieście Katowice poprzez rozwijanie lokalnego systemu wsparcia rodziny. Priorytetem programu jest praca z rodziną naturalną, która powinna zapewnić każdemu dziecku możliwość stabilnego, trwałego rozwoju przy wykorzystaniu rodzinnego środowiska wychowawczego. Koniecznością jest interdyscyplinarne, wielosektorowe prowadzenie kluczowych działań założonych w niniejszym programie w oparciu o istniejący i stale rozbudowywany system wsparcia, w celu weryfikowania i aktualizowania przyczyn, problemów i trudności, jakich doświadczają katowickie rodziny oraz minimalizacji ich negatywnych skutków wynikających z niepełnosprawności członków rodziny, uzależnienia, bezradności opiekuńczo-wychowawczej.

V. CELE PROGRAMU I PLANOWANE DO REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA

Cel główny:

Rozwijanie lokalnego systemu wsparcia rodziny

Priorytet 1: Wsparcie funkcjonowania rodziny

Cel szczegółowy 1:

Wsparcie systemowe środowiskowe i instytucjonalne rodziny w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych – doskonalenie warunków udzielania wsparcia środowiskowego.

Zadania:

1. Prowadzenie pracy socjalnej ukierunkowanej na wspieranie rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
2. Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, świadczonego osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych.
3. Organizowanie psychoterapii indywidualnej, par i rodzin ukierunkowanej na niesienie pomocy członkom rodziny w celu ich lepszego funkcjonowania.
4. Organizowanie mediacji rodzinnych w zakresie spraw związanych z funkcjonowaniem rodziny i potrzebami ich członków takich jak: sposób wykonywania władzy rodzicielskiej, relacje między opiekunami/rodzicami, kontakty z dziećmi, ustalenie planu opieki rodzicielskiej, sprawy majątkowe.
5. Zapewnienie wsparcia asystenta rodziny polegającego na systematycznym towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron rodziny, zasobów rodziny, zasobów lokalnych oraz instytucjonalnych.
6. Wsparcie rodziny poprzez objęcie dziecka opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego.
7. Działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka.
8. Wsparcie rodzin z dziećmi poprzez zapewnienie opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w Żłobku Miejskim.
9. Wsparcie dla rodzin z dziećmi poprzez dotowanie miejsc w żłobkach niepublicznych.
10. Wsparcie rodzin oraz poprawa warunków ich życia poprzez realizację Programu „Nas Troje i więcej”.
11. Wzmacnianie funkcji rodzin i wspieranie ich w budowaniu więzi rodzinnych dzięki programowi „Babcia, dziadek i ja w Katowicach”.
12. Rządowy program „Karta Dużej Rodziny” funkcjonujący jako system zniżek dla rodzin wielodzietnych, na podstawie ogólnopolskiej Karty przyznawanej każdemu członkowi rodziny wielodzietnej.

Wskaźniki realizacji:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- odsetek liczby osób objętych pracą socjalną do liczby wszystkich rodzin, które zwróciły się o pomoc do MOPS w ciągu roku,
- liczba rodzin objętych pomocą MOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- liczba osób, które skorzystały z poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego świadczonego w MOPS,

- liczba udzielonych porad z zakresu kodeksu rodzinnego i opiekuńczego przez konsultantów prawnych MOPS,
- liczba osób korzystających z terapii prowadzonej w MOPS,
- liczba osób korzystających z mediacji świadczonych w MOPS,
- liczba osób, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego świadczonego przez organizacje pozarządowe na podstawie umowy zawartej przez miasto Katowice,
- liczba rodzin objętych usługą asystenta rodziny świadczoną przez MOPS,
- liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży prowadzonych przez organizacje pozarządowe,
- liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży prowadzonych przez MOPS,
- liczba zrealizowanych projektów w ramach zadania: „Działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka”,
- liczba miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w Żłobku Miejskim,
- liczba dzieci, które zostały objęte opieką w żłobku niepublicznym dotowanym przez miasto Katowice,
- liczba wydanych kart dla poszczególnych członków rodzin korzystających z programu „Nas Troje i więcej”,
- liczba rodzin, którym przyznano karty w ramach programu „Nas Troje i więcej”,
- liczba legitymacji przyznana w programie „Babcia, dziadek i ja w Katowicach”,
- liczba partnerów w ramach programu „Babcia, dziadek i ja w Katowicach”,
- liczba wydanych „Kart Dużej Rodziny”,
- liczba rodzin, którym przyznano „Kartę Dużej Rodziny”.

Realizatorzy: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Katowice, katowickie organizacje pozarządowe.

Priorytet 2 Wspieranie edukacji, rozwoju dzieci i młodzieży, organizacja wolnego czasu

Cel szczegółowy 1:

Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Zadanie:

1. Pomoc finansowa i rzeczowa uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.

Wskaźniki realizacji:

- liczba wydanych decyzji o przyznaniu stypendium,
- liczba wydanych decyzji o przyznaniu zasiłku szkolnego,
- liczba uczniów, którzy otrzymali dofinansowanie do zakupu podręczników.

Realizator: Wydział Edukacji i Sportu Urzędu Miasta Katowice.

Cel szczegółowy 2:

Promowanie i wspieranie uzdolnionych uczniów.

Zadanie:

1. Wyróżnianie i nagradzanie dzieci i młodzieży.

Wskaźniki realizacji:

- liczba uczniów objętych programem stypendialnym „Prymus”.

Realizator: Wydział Edukacji i Sportu Urzędu Miasta Katowice.

Cel szczegółowy 3:

Wzbogacanie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży.

Zadanie:

1. Wzbogacanie oferty edukacyjnej szkół i placówek oświatowych.

Wskaźniki realizacji:

- liczba dzieci, które skorzystały z wyjazdu na „zielone szkoły”,
- liczba dzieci i młodzieży, która skorzystała z zajęć pozalekcyjnych organizowanych przez organizacje pozarządowe w ramach otwartych konkursów ofert ogłaszanych corocznie w ramach „Programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi” w obszarze „edukacja, oświata i wychowanie”.

Realizator: Wydział Edukacji i Sportu Urzędu Miasta Katowice.

Cel szczegółowy 4:

Sport, rekreacja i wypoczynek.

Zadania:

1. Zagospodarowanie w okresie wakacyjnym czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez ich udział w imprezach i zajęciach organizowanych w ramach zimowego oraz letniego wypoczynku.
2. Współpraca z Uczniowskimi Klubami Sportowymi, klubami sportowymi, stowarzyszeniami sportowymi oraz organizacjami pozarządowymi mająca na celu upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.
3. Wspieranie imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych dla mieszkańców miasta.

Wskaźniki realizacji:

- liczba miejskich instytucji kultury biorących udział w „Akcji lato w mieście” i „Akcji zima w mieście” oraz liczba zajęć prowadzonych w tych instytucjach,
- liczba dzieci, które skorzystały z zajęć organizowanych w szkołach i placówkach oświatowych w ramach „Akcji lato w mieście” i „Akcji zima w mieście”,
- liczba dzieci, które skorzystały z zajęć organizowanych przez Uczniowskie Kluby Sportowe, kluby sportowe oraz stowarzyszenia sportowe w ramach „Akcji lato w mieście” i „Akcji zima w mieście”,
- liczba podmiotów otrzymujących dotację w ramach realizacji zadania publicznego pod nazwą „Szkolenie dzieci i młodzieży w dziedzinie sportu i turystyki”,
- liczba podmiotów otrzymujących dotację w ramach realizacji zadania publicznego pod nazwą „Prowadzenie Środowiskowych Programów Profilaktycznych w formie pozalekcyjnych zajęć sportowych”,
- liczba uczestników zadania pod nazwą „Szkolenie dzieci i młodzieży w dziedzinie sportu i turystyki”,
- liczba uczestników zadania pod nazwą „Prowadzenie Środowiskowych Programów Profilaktycznych w formie pozalekcyjnych zajęć sportowych”,
- liczba i rodzaj imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych organizowanych na terenie miasta.

Realizator: Wydział Edukacji i Sportu Urzędu Miasta Katowice, Wydział Kultury Urzędu Miasta Katowice.

Priorytet 3 Wsparcie funkcjonowania rodzin ze specyficznymi trudnościami, stanowiącymi zagrożenie rozwoju społeczno-emocjonalnego dzieci

Cel szczegółowy 1: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Zadanie:

1. Prowadzenie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (zadania zostały ujęte w Miejskim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020).

Wskaźniki realizacji:

- liczba dzieci dotkniętych przemocą korzystających ze wsparcia Ośrodka Interwencji Kryzysowej MOPS,
- liczba „Niebieskich Kart” uruchomionych przez przedstawicieli pomocy społecznej,
- liczba osób korzystających z realizowanych programów terapeutycznych i edukacyjnych,
- liczba osób stosujących przemoc uczestniczących w programach edukacyjno-korekcyjnych.

Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Katowice, katowickie organizacje pozarządowe.

Cel szczegółowy 2:

Profilaktyka i leczenie uzależnień.

Zadania:

1. Organizowanie grup terapeutycznych oraz pomocy rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i osób z deficytami poznawczymi.
2. Prowadzenie ustawowej procedury o zobowiązanie do leczenia odwykowego.
3. Organizowanie i wspieranie realizacji programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniami.

Wskaźniki realizacji:

- liczba osób uzależnionych i ich rodzin, które skorzystały z pomocy terapeutyczno-rehabilitacyjnej,
- liczba wniosków o zobowiązanie do leczenia odwykowego,
- liczba wydanych opinii przez biegłych sądowych,
- liczba uczestników programów profilaktycznych.

Realizatorzy: Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Katowice, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, katowickie organizacje pozarządowe.

Priorytet 4: Przeciwdziałanie ubóstwu rodzin z dziećmi i zabezpieczenie socjalne

Cel szczegółowy 1:

Zapobieganie ubóstwu rodzin, w tym: niepełnych, o niskich dochodach, wielodzietnych.

Zadania:

1. Wsparcie materialne udzielane dzieciom w formie świadczeń z pomocy społecznej.
2. Świadczenie z rządowego Programu „Rodzina 500+”.

Wskaźniki realizacji:

- liczba dzieci, które skorzystały z dofinansowania do wypoczynku letniego,
- liczba dzieci, które skorzystały z dofinansowania do „zielonej szkoły”,
- liczba dzieci, które otrzymały wyprawkę szkolną,

- liczba dzieci objętych dożywianiem dodatkowym,
- liczba dzieci, które otrzymały dofinansowanie do biletów na dojazd do szkoły,
- liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą w formie obiadów,
- liczba dzieci, dla których wypłacono świadczenie wychowawcze.

Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach.

VI. MONITORING I EWALUACJA

W celu sprawdzenia na ile program został zrealizowany i jaki jest wynik podjętych przedsięwzięć niezbędne jest prowadzenie monitoringu i dokonywanie ewaluacji. Dzięki ewaluacji uzyska się informacje w jakim stopniu zrealizowano cele szczegółowe programu.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach będzie monitorował zaplanowane działania na podstawie informacji uzyskanych od pozostałych realizatorów Gminnego programu wspierania rodziny. Systematyczny proces monitorowania będzie prowadzony w formie corocznego sprawozdania z realizacji programu. Sprawozdanie przedstawiane będzie Radzie Miasta Katowice każdego roku do końca marca za rok poprzedni.

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Program będzie finansowany z budżetu miasta, zgodnie z kwotami przyjętymi w uchwale budżetowej na rok 2018. W kolejnych latach koszty realizacji programu będą kształtowały się na porównywalnym poziomie, zgodnie z proponowanymi kwotami do uchwał budżetowych.

Lp.	Nazwa zadania	Realizator	Kwota (w zł)	Klasyfikacja budżetowa (rozdział)	Uwagi
Priorytet 1.					
Cel szczegółowy 1: Wsparcie systemowe środowiskowe i instytucjonalne rodziny w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych - doskonalenie warunków udzielania wsparcia środowiskowego					
1.	Prowadzenie pracy socjalnej ukierunkowanej na wspieranie rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi	MOPS	98 217,00 zł	85219	
2.	Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, świadczonego osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych	WPS	143 000,00 zł	85218	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2018 rok
		MOPS	173 783,00 zł	85219	
3.	Organizowanie psychoterapii indywidualnej, par i rodzin ukierunkowanej na niesienie pomocy członkom rodziny w celu ich lepszego funkcjonowania				
4.	Organizowanie mediacji rodzinnych w zakresie spraw związanych z funkcjonowaniem rodziny i potrzebami ich członków				
5.	Zapewnienie wsparcia asystenta rodziny polegającego na systematycznym towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron rodziny, zasobów rodziny, zasobów lokalnych oraz instytucjonalnych		880 475,00 zł	85154 85504	Zadanie częściowo realizowane w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii
6.	Wsparcie rodziny poprzez objęcie dziecka opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego		2 038 595,00 zł	85153 85154 85504	
		WPS	2 038 020,00 zł 1 095 589,00 zł	85154 85504	Zadanie realizowane w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii
7.	Działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka	WPS	49 014,00 zł	85504	Program współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi na 2018 rok
8.	Wsparcie rodzin z dziećmi poprzez zapewnienie opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w Żłobku Miejskim	Żłobek Miejski	14 300 392,00 zł	85505	kwoty podane zostały na podstawie planu na rok 2018
9.	Wsparcie dla rodzin z dziećmi poprzez dotowanie miejsc w żłobkach niepublicznych	WPS	3 514 400,00 zł		
10.	Program dla rodzin „Nas Troje i więcej”		11 496,00 zł*	85395	Program „Nas Troje i więcej” Kwoty podane zostały na podstawie planu na rok 2018
11.	Program „Babcia, dziadek i ja w Katowicach”		390,00 zł*		Program „Babcia, dziadek i ja w Katowicach” podane kwoty programu dotyczą wyłącznie wydatków na materiały reklamowe.
12.	Ogólnopolska „Karta Dużej Rodziny”		17 755,00 zł*	85503	Zadanie realizowane na podstawie ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. 2016 poz.785 z późn. zm.). Środki dotacji Wojewody na realizację zadania są przeznaczone na częściowe pokrycie kosztów wynagrodzenia dla osoby realizującej zadanie.

Tabela 9 Źródła finansowania zadań 1 Priorytetu, Cel szczegółowy

* Dodatkowym skutkiem finansowym są ubytki dochodów jednostek miejskich realizujących zadania programu

Lp.	Nazwa zadania	Realizator	Kwota w zł	Klasyfikacja budżetowa (rozdział)	Uwagi
Priorytet 2.					
Cel szczegółowy 1: Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży					
1.	Pomoc finansowa i rzeczowa uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej	WEiS	2 700 000,00 zł	85415	Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym (stypendia i zasiłki) - dane na podstawie projektu planu finansowego na 2018 rok
			107 000,00 zł		Dofinansowanie zakupu podręczników dla dzieci "wyprawka szkolna

Tabela 10 Źródła finansowania zadań 2 Priorytetu, Cel szczegółowy 1

Lp.	Nazwa zadania	Realizator	Kwota w zł	Klasyfikacja budżetowa (rozdział)	Uwagi
Priorytet 2.					
Cel szczegółowy 2: Promowanie i wspieranie uzdolnionych uczniów					
1.	Wyróżnianie i nagradzanie dzieci i młodzieży	WEiS	471 000,00 zł	85416	Program stypendialny "PRYMUS" - dane na podstawie projektu planu finansowego na 2018 rok

Tabela 11 Źródła finansowania zadań 2 Priorytetu, Cel szczegółowy 2

Lp.	Nazwa zadania	Realizator	Kwota w zł	Klasyfikacja budżetowa (rozdział)	Uwagi
Priorytet 2.					
Cel szczegółowy 3: Wzbogacanie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży					
1.	Wzbogacanie oferty edukacyjnej szkół i placówek oświatowych	WEiS	814 070,00 zł	85412	"Zielone szkoły" - dane na podstawie projektu planu finansowego na 2018 rok
			90 000,00 zł	80195	Zajęcia pozalekcyjne organizowane przez organizację pozarządowe w ramach otwartych konkursów ofert ogłaszanych corocznie w ramach Programu współpracy miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi w obszarze „edukacja, oświata i wychowanie”, dane na podstawie planu finansowego na 2018 rok

Tabela 12 Źródła finansowania zadań 2 Priorytetu, Cel szczegółowy 3

Lp.	Nazwa zadania	Realizator	Kwota w zł	Klasyfikacja budżetowa (rozdział)	Uwagi
Priorytet 2.					
Cel szczegółowy 4: Sport, rekreacja i wypoczynek					
1.	Zagospodarowanie w okresie wakacyjnym czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez ich udział w imprezach i zajęciach organizowanych w ramach zimowego oraz letniego wypoczynku	WEiS	484 804,00 zł	85412	Akcja zima w mieście, dane finansowe na podstawie planu finansowego na 2018 rok
		WEiS	30 000,00 zł	92605	
		ŚTLiA "Ateneum"	1 000,00 zł	92106	
		Miejskie Domy Kultury	19 500,00 zł	92109	
		Galeria Sztuki Współczesnej BWA w Katowicach	100,00 zł	92110	
		Katowice Miasto Ogrodów - Instytucja Kultury im. Krystyny Bochenek	5 900,00 zł	92113	

		IPIUM „Silesia”	945,00 zł	92114	Akcja lato w mieście, dane na podstawie projektu planu finansowego na 2018 rok
		MBP w Katowicach	1 000,00 zł	92116	
		Muzeum Historii Katowic	10 000,00 zł	92118	
		WEIS	718 630,00 zł	85412	
		WEIS	40 000,00 zł	92605	
		ŚTLiA "Ateneum"	3 000,00 zł	92106	
		Miejskie Domy Kultury	67 700,00 zł	92109	
		Galeria Sztuki Współczesnej BWA w Katowicach	400,00 zł	92110	
		Katowice Miasto Ogrodów - Instytucja Kultury im. Krystyny Bochenek	33 000,00 zł	92113	
		IPIUM „Silesia”	1 890,00 zł	92114	
		MBP w Katowicach	3 000,00 zł	92116	
		Muzeum Historii Katowic	20 000,00 zł	92118	
2.	Współpraca z Uczniowskimi Klubami Sportowymi, klubami sportowymi, stowarzyszeniami sportowymi oraz organizacjami pozarządowymi mająca na celu upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	WEIS	1 450 000,00 zł	92605	Zadanie pod nazwą „Szkolenie dzieci i młodzieży w dziedzinie sportu i turystyki”
			800 000,00 zł	85153 85154	Zadanie pod nazwą „Prowadzenie Środowiskowych Programów Profilaktycznych w formie pozalekcyjnych zajęć sportowych”
3.	Wspieranie imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych dla mieszkańców miasta		150 000,00 zł	92605	
			300 000,00 zł		

Tabela 13 Źródła finansowania zadań 2 Priorytetu, Cel szczegółowy 4

Lp.	Nazwa zadania	Realizator	Kwota w zł	Klasyfikacja budżetowa (rozdział)	Uwagi
Priorytet 3.					
Cel szczegółowy 1: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie					
1.	Prowadzenie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (zadania zostały ujęte Miejskim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020)	MOPS	168 916,00 zł	85154	Zadanie realizowane w ramach Miejskiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

Tabela 14 Źródła finansowania zadań 3 Priorytetu, Cel szczegółowy 1

Lp.	Nazwa zadania	Realizator	Kwota w zł	Klasyfikacja budżetowa (rozdział)	Uwagi
Priorytet 3.					
Cel szczegółowy 2: Profilaktyka i leczenie uzależnień					
1.	Organizowanie grup terapeutycznych oraz pomocy rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i osób z deficytami poznawczymi	WPS	54 143,00 zł 199 230,00 zł	85153 85154	Środki planowane w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2018 rok
		MOPS	392 181,00 zł	85154	j.w. Finansowanie działalności CRS (Organizowanie grup terapeutycznych oraz pomocy rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i ich rodzin) oraz OIK (w zakresie uzależnień).

2.	Prowadzenie ustawowej procedury o zobowiązanie do leczenia odwykowego	WPS	95 240,00 zł		j.w. Koszt wynagrodzenia za udział w posiedzeniach Komisji, opłaty za opinie biegłych sądowych oraz koszty sądowe
3.	Organizowanie i wspieranie realizacji programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniami	szkoły	482 161,00 zł 477 936,00 zł	85153 85154	j.w. (w planach budżetowych jednostek oświatowych)
		WPS	54 350,00 zł 9 000,00 zł	85153 85154	j.w. (zlecenie realizatorom zewnętrznym)

Tabela 15 Źródła finansowania zadań 3 Priorytetu, Cel szczegółowy 2

Lp.	Nazwa zadania	Realizator	Kwota w zł	Klasyfikacja budżetowa (rozdział)	Uwagi
Priorytet 4.					
Cel szczegółowy 1: Zapobieganie ubóstwu rodzin, w tym: niepełnych, o niskich dochodach, wielodzietnych.					
1.	Wsparcie udzielane rodzinom w formie świadczeń z pomocy społecznej (dofinansowanie wypoczynku letniego, dofinansowanie „zielonej szkoły”, wyprawki szkolne, dożywianie dodatkowe, bilety dla dzieci na dojazd do szkoły)	MOPS	674 344,00 zł	85214	
2.	Wsparcie udzielane rodzinom w formie świadczeń z pomocy społecznej (obiady dla dzieci i młodzieży)		4 872 157,00 zł	85230	Zadanie realizowane w ramach Programu osłonowego w zakresie dożywiania na lata 2014-2020

Tabela 16 Źródła finansowania zadań 4 Priorytetu, Cel szczegółowy 1

Łączna suma kosztów planowanych na realizację „Gminnego programu wspierania rodziny na lata 2018-2020” w 2018 roku wynosi 40 163 723 zł.

W tabelach powyżej nie uwzględniono środków w ramach rządowego Programu „Rodzina 500+”, z uwagi na fakt, iż jest on finansowany z budżetu państwa. Poniżej zamieszczono planowany koszt programu w roku 2018.

Lp.	nazwa zadania	realizator	kwota w zł	klasyfikacja budżetowa (rozdział)	uwagi
Priorytet 4.					
Cel szczegółowy 1: Zapobieganie ubóstwu rodzin, w tym: niepełnych, o niskich dochodach, wielodzietnych.					
3.	Rządowy Program „Rodzina 500+”	MOPS	115 627 971,00 zł	85501	Finansowanie z budżetu państwa; finansowanie wraz z kosztem obsługi

Tabela 17 Planowany koszt rządowego Programu „Rodzina 500+” w roku 2018

VIII. INDEKSY I SPISY

1. Spis wykresów

Wykres 1 Aktualne prognozy dynamiki liczby mieszkańców	5
Wykres 2 Liczba małżeństw zawartych w okresie 2013-2016 w m.Katowice	6
Wykres 3 Liczba rozwodów w okresie 2013-2016 r. w m. Katowice.....	6
Wykres 4 Liczba urodzeń w okresie 2013-2016 r. w m. Katowice.....	7
Wykres 5 Stopa bezrobocia w okresie 2013-2016 r. w mieście Katowice.....	7
Wykres 6 Liczba rodzin objętych pomocą MOPS w okresie 2014-2016.....	12
Wykres 7 Struktura rodzin otrzymujących wsparcie w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej na podstawie ustawy o pomocy społecznej w 2016 roku	12
Wykres 8 Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w m. Katowice w okresie 2013-2016 r.....	14
Wykres 9 Liczba rodzin z dziećmi korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w okresie 2013-2016 r.....	14

2. Spis tabel

Tabela 1 Wykaz skrótów i pojęć wykorzystanych w programie	4
Tabela 2 Liczba rodzin z dziećmi w gospodarstwach domowych w Katowicach według liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu w 2011 r.	7
Tabela 3 Liczba rodzin z dziećmi w gospodarstwach domowych w Katowicach w 2011 r.....	8
Tabela 4 Liczba dzieci w Katowicach. Statystykę sporządzono według stanu na dzień 20 października 2017 r.	8
Tabela 5 Placówki wsparcia dziennego.....	8
Tabela 6 Placówki opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 działające w mieście Katowice	9
Tabela 7 Liczba członków rodzin, korzystających ze wsparcia specjalistycznego w MOPS Katowice	13
Tabela 8: Realizacja usług asystenta rodziny	13
Tabela 9 Źródła finansowania zadań 1 Priorytetu, Cel szczegółowy 1	22
Tabela 10 Źródła finansowania zadań 2 Priorytetu, Cel szczegółowy 1	23
Tabela 11 Źródła finansowania zadań 2 Priorytetu, Cel szczegółowy 2	23
Tabela 12 Źródła finansowania zadań 2 Priorytetu, Cel szczegółowy 3	23
Tabela 13 Źródła finansowania zadań 2 Priorytetu, Cel szczegółowy 4	24
Tabela 14 Źródła finansowania zadań 3 Priorytetu, Cel szczegółowy 1	24
Tabela 15 Źródła finansowania zadań 3 Priorytetu, Cel szczegółowy 2	25
Tabela 16 Źródła finansowania zadań 4 Priorytetu, Cel szczegółowy 1	25
Tabela 17 Planowany koszt rządowego Programu „Rodzina 500+” w roku 2018.....	25